

Stanko Klinar

Kako prevajati slovenske primernike v angleščino?

Povzetek

Slovenske primernike (komparative) je mogoče razdeliti na **a) premočrtne primernike** (direct comparatives) – te prevajamo, kot je opisano v slovnica in učbenikih (večji – bigger, greater, larger), **b) približnostne primernike** (approximative/absolute comparatives) – te pa prevajamo na enega od naslednjih načinov: **1.** z osnovnikom, ki ga lahko modificirajo *fairly*, *rather* ali *quite*; iz kolokabilnih razlogov angleški osnovnik ni nujno slovarski prevedek slovenskega osnovnika; v takem primeru prehaja prevod v tukajšnjo četrto točko; **2.** z obliko na *-ish*; **3.** s primernikom; **4.** idiomatsko, brez slovnične sheme, nevzorčno, izjemno; lahko s presežnikom.

Summary

In both English and Slovene, comparatives (regardless whether adjectival or adverbial) are divided into two groups regarding their meaning and usage. (However, since the situation is comparable in both languages, primary emphasis is placed on adjectives.)

The first group comprises “genuine” grammatical comparatives, i.e. those which are part of the straightforward progressive or reverse gradation and express a higher or lower degree of the quality expressed by the positive degree.¹ These are regularly followed by *than* in English and *kot*, *kakor*, *od* in Slovene, e. g. *Joe is older than Tone.* / *Jože je starejši kot Tone.* Since their meaning is based on their direct grammaticality, they can be called **direct comparatives**. As the English and Slovene grammatical systems harmonize semantically (almost) completely in this point, these comparatives do not present a major translation problem and this article does not deal with them (apart from a brief notion for the sake of completeness of the article: 1 a/, 1–4; 1.1; 2.1, 9–11).

The second group includes comparatives which, though formally comparatives, regularly denote a lower degree of the quality expressed by the positive degree; or, rather, they express a hesitant decreased approximation of what the positive degree expresses and can be paraphrased with *fairly/rather/ (quite) + positive degree* in English, and *precej/dokaj + positive degree* in Slovene. They are never followed by *than/kot*, *kakor*, *od*, e. g. *An older man* / ie “rather old” / *came round ...* / *Oglasil se je starejši človek* / “precej star, ne več mlad, a tudi ne čisto star” / ... These can be called **approximative comparatives**. Or “implicit or absolute comparatives” (by Quirk et al., 1985, 7.85) (1 b/, 5–8; 1.1; 2.2). Slovene comparatives of this group show no clear-cut grammatically patterned translatability. In English they are rendered in one of the following ways (which are mostly idiomatically fixed in individual cases and thus not interchangeable):

1. By the positive degree (2.2.1), often modified by *fairly* or *rather* (which add their particular undertone of inclination or disinclination respectively), and sometimes *quite* (which carries

¹ According to Toporišič 1991, their basic task is to express “inequality” in reference to the positive degree.

the sense of neutrality or praise). The English adjective is often (far) different from the dictionary translation of the Slovene adjective, as it is subject to English collocation rules or is part of idiomatic set phrases. (Examples 25–58)

2. By attaching the suffix *-ish* to the positive degree (2.2.2) (which in some cases may add a negative connotation, more or less identical with that of *rather* in point 1.) (Examples 60–67)

3. By the English comparative degree (2.2.3). Unlike Slovene, the English language shows a very limited number of approximative ("implicit or absolute", cf. Quirk et al., l.c.) comparatives, even though it includes those of Latin origin (*minor, major*, etc.). As a result there is practically a negligible number of instances with approximative comparatives on both sides. (Examples 70–89)

4. By some idiomatic deviation (2.2.4), including even the omission/loss of the adjective (for reasons of style in advertisements and in cases where it is inherent in its noun). (Examples 90–104)

Apart from these four points some specific attention is dedicated to the Slovene word *več* (4–4.4.), which in some cases is – and in others is not – a comparative, and this inconsistency may generate [serious] translation errors. (Examples 110–145)

The appendix contains two final notes. The first (5.1) points out that the situation may be reverse to point 1 above: comparatives in English, positive degrees in Slovene. As these comparatives are mostly constituent parts of technical terms (stereotyped or set expressions) they do not present a serious translation problem, as they can easily be included in a bilingual dictionary (regardless of their grammatical background) insofar as an equivalent exists in both languages.

The second final note (5.2) suggests that approximative comparatives should, on account of their idiomaticity, be included in (bilingual) dictionaries as separate entries. In the Slovene-English Dictionary (Grad-Leeming, 1992), this is the case with *manjši, večji, starejši, mlajši, slabše, bolj, bolje, boljši, manj* (some others, eg. *krajši*, are recorded under the positive degree entry). These comparatives are probably taken from the SSKJ (Bajec et al., 1987–1991), where they also figure as independent entries. The Slovene-English Dictionary, however, unlike the SSKJ, does not distinguish between the direct and approximative status of the respective comparatives, and overlooks the fact that the Slovene approximative comparatives can, or even must, sometimes be translated into English in the form of the positive degree. Or the translation occurs along wordformational (the suffix *-ish*) and/or idiomatic lines.

Sestavek išče zgolj odgovor na naslovno vprašanje in se ne ukvarja z nikakršnim slovničnim opisom slovenskih in angleških primernikov/komparativov. Ne ozira se na razliko med pridevniki in prislovi in ne na različne oblike stopnjevanja, vendar pušča vrstnost in (ne)možnost za stopnjevanje, skratka ne zamuja se z nobenim slovničnim opisom stopnjevanja. Te in podobne reči najdemo v Toporišič 1991 in Quirk et al. 1985 in jih bomo imeli tukaj za samoumevno predznanje. V se-

stavku bo torej govor zgolj o prevedljivosti slovenskih primernikov ne glede na besedno-vrstno pripadnost in obliko.

1 Bistvena pri iskanju odgovora na naslovno vprašanje je pomenska razporeditev primernikov. Po Toporišič 1991 poznamo dve pomenski vrsti:

a/ »Primernik rabimo ... za to, da izrazimo *neenakost* med dvema predmetoma:

1 Jože je starejši od Toneta.

2 Bilo je lepše, kakor sem mislila.

3 Drama je boljša, kot se mi je prvotno zdelo.

4 Skromnejša je ko vijolica.« (str. 264)

b/ »Primernik ... uporabljamo tudi samo za izražanje *določene mere* lastnosti, ki jo ima kak predmet. V takem primeru ne mislimo na kakšno primerjanje, ampak hočemo izraziti le vrednost srednje vrste:

5 Pokażite mi, prosim, kakšno boljše blago sivozelene barve (tj. ne prav slabega ali dobrega).

6 Letos prodajajo po cestah kostanj slabše vrste (ne takega kot navadno).

7 Dajte mi, prosim, bolj zapečen kruh (ne prav bledega)!

8 Zadnjič se je pri nas oglasil starejši človek in nas prosil pomoči (ne prav star, pa tudi ne več mlad).« (str. 264 in 265)

Iz navedenih Toporišičevih primerov spoznamo dvoje.

1.1 PRVIČ: Drugače kot pri primerih 1–4 (tam izraža primernik višjo stopnjo lastnosti kot osnovnik; lahko bi tudi nižjo, če bi bil tam kak primer obratnega stopnjevanja: *dober – manj dober*; npr. *Drama je manj dobra, kot se mi je prvotno zdelo.*) izraža primernik pri 5–8 ne samo »vrednost srednje vrste«, marveč dejansko nižjo stopnjo (manjšo količino) lastnosti kot osnovnik, četudi formalno ni obratno stopnjevanje; *boljše blago* pri 5 je manj dobro kot *dobro blago*.² Prav vse pripisane razlage v oklepajih pri 5–8 je mogoče sopomensko izraziti s **precej/dokaj + osnovnik** (v nekaterih primerih je mogoče pomisliti tudi na parafrazo **čisto/bolj + osnovnik**): *precej/dokaj dobro blago*, *precej/dokaj slab kostanj* (*čisto slab*, *bolj slab*), *precej/dokaj zapečen kruh*,

precej/dokaj star človek. Ker po taki razlagi primerniki v teh primerih izražajo nepolno/približno količino lastnosti – ali drugače povedano: izražajo približevanje polni količini lastnosti, ki jo izraža osnovnik – lahko primernike iz te razpredelnice imenujemo **približnostne primernike** (approximative comparatives). Primernike iz prve skupine, ki imajo polno/premočrtno primerjalno nalogo glede na osnovnik in torej dejansko izražajo neenakost – jasno poudarjeno večjo ali manjšo količino lastnosti kot osnovnik – pa lahko imenujemo **premočrtne primernike** (direct comparatives).

1.2 DRUGIČ: Primere 5–8 je kljub Toporišičevi razporeditvi in razlagi v oklepaju vendarle mogoče razumeti tudi kot premočrtne primernike. (Primer 6 ima tako razlago, da tovrstnemu razumevanju naravnost idealno ustreza: izraža neenakost in bi bil lahko zapisan tudi v prvem Toporišičevem razdelku.) Konec koncev ne vemo, kako so sobesedilno in položajno pogojeni. Ali ni morda prodajalka pri 5 že prej pokazala blaga sivozelene barve, ki pa se kupcu ni zdelo dovolj dobro? Ali ni kostanj pri 6 kratkomalo slabši od lanskega? Ali nima pri 7 prodajalka na polici tudi bolj zapečenega kruha od tega, ki ga je ponudila? Z malo spremenjeno ubeseditvijo in dejanskim poznavanjem položaja bo tudi »starejši človek« pri 8 lahko pomenil starejšega od tistega, ki se je oglasil pred njim. Spoznanje, ki sledi iz tega, nas opozarja, da je ločnica med približnostnimi in premočrtnimi primerniki prosojno tenka in dovoljuje prehajanje skozi pore. Za prevajanje ima to neugodne posledice, ker ni mogoče zmeraj jasno določiti, v katero skupino kak primernik spada. Zamenjavanje skupin pa lahko sporočilo v prevodu – ta je zelo različen za obe skupini, glej 2.1 in 2.2 – zamegli ali docela izkrivi.³

2 Delovna naloga protistavnega raziskovalca je, ugotoviti, kako se prevajajo primerniki iz razdelka 1 a/ (1–4) in kako primerniki

² Spomnimo se stare šale:

Pri zdravniku:

»No, a se zdaj dobro počutite?«

»Dobro ne, ampak bolj.«

»To je pa ja dobro, če vam gre bolj.«

»Ampak bolje bi bilo, če bi mi šlo dobro!«

iz razdelka 1 b/ (5–8). Delovna domneva – in praksa to potrjuje – je: primerniki iz razdelka 1 a/ se prevajajo v angleščino kot primerniki (glej v nadaljevanju 2.1), primerniki iz razdelka 1 b/ pa večinoma drugače (glej v nadaljevanju 2.2).

(Ker je prevajalska rešitev za razdelek 1 a/ splošno znano dejstvo, je naloža tega sestavka predvsem, da ugotovi, kako se prevajajo primerniki iz razdelka 1 b/. Zaradi zvestobe naslovu pa se na kratko pomudi tudi pri razdelku 1 a/.)

Angleški prevodni odziv na slovenske primernike:

2.1 A/ Premočne primernike prevajamo v angleščino s primerniki.

To je tako splošno znano, da tukaj ne potrebuje utemeljitve. Razloženo je v vseh angleških učbenikih in slovnica (za Slovence) in sodi v temelje (slovenskega) anglističnega znanja.

9 Jože je starejši od Toneta. (navezava na 1)

– Jože is older than Tone.

10 Drama je boljša, kot se mi je prvotno zdelo. (navezava na 3)

– The play is better than I found it at first.

11 Skromnejša je ko vijolica. (navezava na 4)

– She's more modest than a violet.

It's more modest than the violet.

(Pač glede na to, na koga ali kaj se slovenski stavek nanaša.)

2.2 B/ Približnostne primernike prevajamo v angleščino:

2.2.1 I. z osnovnikom, ki ga lahko modificirajo *fairly* ali *rather* ali *quite*; *fairly* in *rather* (s slovenskim prevodnim odzivom *precej/dokaj/čisto/docela/bolj*) s svojo posebno težnjo v pohvalnost ali odklonilnost v skladu s to težnjo premikata čustveni poudarek, kot je razvidno v nadaljevanju pri primeru št. 25; glej tudi primere 26–58; *quite* se nagiba v pozitivno ali nevtralno konotacijo;

2.2.2 II. z obliko na *-ish*; končnica *-ish* (pritika se na pridevniški osnovnik, toda glej 2.3), ki sicer izraža približevanje k z osnovnikom izraženi lastnosti in se v slovenščini tudi lahko parafrizira s *precej/dokaj*, lahko teži v slabšalnost in tudi lahko napelje ton v to smer; glej primere št. 60–67;

2.2.3 III. s primernikom. Trditev je oprta na dejansko rabo v vsakdanji praksi in na Quirk et al. 1985 (7.85, pp. 466, 467), kjer je govor o »implicitnih« ali »absolutnih« primernikih. Taki naj bi bili latinski primerniki *senior*; *junior*; *inferior*; *superior*; *minor*; *major*; *prior*; *anterior*, in sicer zato ker

»they are not true comparatives in English, since they cannot be used in comparative constructions with *than* as explicit basis of comparison:

12 A is $\left\{ \begin{array}{l} \text{older} \\ *senior \end{array} \right\}$ than B.

Such Latin comparatives may be called *implicit*. (Another term that occurs is "absolute".)

A more or less "absolute" comparative

³ Izjave »Dr. Ivan Tavčar ... je bil sila užaljen, ko je kupoval Visoko, in je večji delež zanj dala žena Franja. Zelo je bil prizadet, ker ni bil lastnik samo on, ker se je običajno v tistih časih vpisovalo, da je bil lastnik samo moški.« (Vinko Demšar, Vir, 30. junija 1998) ni mogoče zanesljivo prevesti, dokler ne vemo, ali je bil prispevek gospe Tavčar dejansko »večji« od prispevka gospoda Tavčarja, ali pa je bil le »precej velik«. (Iz drugih virov vemo, da sta bila v zemljiško knjigo vpisana oba, vsak kot polovični lastnik. Če je bil torej njen delež enako velik, je »večji delež« v obeh pomenih neustrezen. Bil je v resnici *polovični* (*ali enak*) delež. – Idealen primer, kako mora prevajalec iskati zunajjezikovne/zunajbesedilne podatke za uspešen prevod; hkrati primer prevelike ohlapnosti/nediscipline slovenskega besedovanja.)

may occasionally be found also with other adjectives, as in

13 an *older* man ["rather old"], the *better* hotels, *finer* restaurants, *larger* political parties.«

Quirkovim primerom lahko dodamo še naše primere št. 77, 75, 79, 80, 81: *fuller* figure, *easier* routes, *wider* areas, *higher* regions, *more impressive* castle, in nekatere iz naslednjega odstavka.

V nekaterih tehničnih terminih je raba približnostnega primernika kolokativno utrjena: lesser/minor poets, minor offence, minor injury, major injury (= serious injury), minor operation, major operation (= serious operation), lower court, lesser spotted eagle; poorer districts; tudi pravkar navedeni larger political parties. (Glej 83–88 in 5.1.)

Quirkovo ime za naš približnostni primernik (approximative comparative) je torej »implicitni« ali »absolutni« primernik. Vprašanje, katero ime je ustrežnejše, pustimo na tem mestu ob strani in se posvetimo nekaterim spoznanjem, ki izhajajo iz Quirkovih trditev.

a) Razpoznavni znak »absolutnega« primernika v angleščini je možnost nadomestitve z osnovnikom, ki ga opišemo z *rather* (older = *rather old*), in nemožnost/nesmiselnost vezave z *than*. (Vzporedna trditev s slovenskimi ustreznici velja za slovenske približnostne primernike.)

b) Beseda »occasionally« v Quirkovem navedku kaže na majhno število absolutnih primernikov tipa *older* v angleščini. Tvorba teh je omejena, vzorec je nizkoproduktiven ali sploh neproduktiven. Pomembna razlika s slovenščino, kjer imamo opraviti z veliko približnostnimi primerniki, čeravno njihova tvorba tudi ni docela neomejena.

...

Omejena produktivnost se izkazuje v nemožnosti rabe nekaterih primernikov v približnostnem pomenu. Namesto njih se rabi *precej/dokaj* + osnovnik (torej pomensko istoveten izraz, glej 1.1). Npr.:

15 a) (Vremenska napoved): Na Primorskem *precej jasno* ... V prihodnjih dneh bo vreme *precej oblačno* po vsej državi.

??? Na Primorskem *jasneje* ... V prihodnjih dneh *oblačneje* po vsej državi.

b) Janez je *precej bolan/bolehen*. (???*bolj bolan/bolehen*. **bolnejši/bolehnješi*.)

(ad b/: Zdi se, da v povedkovnem položaju približnostni primernik ni mogoč ne v slovenščini ne v angleščini: *Union je eden boljših hotelov* (približnostni) – *Union je boljši* (premočrtni). Ta pojav bo obsežneje razložen na drugem mestu.)

Pomembno je, da v pravkar navedenem primeru, in v naslednjem (16), ne moremo predugačiti nobenega od pridevnikov, ne da bi zajadrili v slogovno čudaštvo. (Sporočilnost sicer ostaja še razberljiva.)

16 Na Primorskem in v *višjih* legah *precej jasno*, drugod *zmerno do pretežno oblačno*.

??? Na Primorskem in v *precej visokih* legah *jasneje*, drugod *oblačneje*.

»V precej visokih legah« namesto »v višjih legah« ubira seveda nasprotno smer, vendar tudi ta pristaja v jezikovnem čudaštvu. Še en nasprotni primer:

17 Proti večeru so možne *krajše* nevihte.

???Proti večeru so možne *precej kratke* nevihte.

(Glej tudi 37: *precej kratka* poročila???/39: *precej kratek* obisk???/pri 38 ima *precej kratek* nekoliko drugačen pomen.)

Zdi se, da našega primera 36 ne bi predelali v »?Ropar je bil oblečen v *debelejšo temnejšo* bundo.« Dva približnostna primernika skupaj nista zaželena.

Podobna slogovna razporeditev variantnih izrazov velja tudi v angleščini. Glede pasti slogovnega čudaštva glej 2.3 in glede možnosti za napačno sporočilo glej 1.2 in primer št. 20 (»Janko Kersnik«).

O tem, ali se rabi primernik ali parafraza s *precej* + osnovnik ali lahko oboje (40, 44), odloča izključno ustaljena raba, in to v slo-

venščini in v angleščini (tam seveda *fairly*, *rather*, *quite*, *-ish*...). (Ustaljene rabe se učimo v okviru vsesplošne vokabularne idiomatike in posebej primerniške kolokabilnosti – kot jo ponazarjajo številni primeri v tej razpravi.)

...

c) Marsikateri slovenski približnostni primernik bomo prevedli z latinskim primernikom:

18 večje politične stranke

– major political parties; tudi: larger/ (rather large) political parties

19 manjša zadeva

– a minor point; tudi: a less important point (glede na implicitni pomen tudi: a quite unimportant point); (po Quirk et al., l.c.).

(Glej tudi 2.2.3.)

Način prevajanja slovenskih približnostnih primernikov z »absolutnim« primernikom torej ni in ne more biti pogost. Ni ga mogoče paradigmatsko razširiti. (Vsaj ne daleč čez tukaj navedene primere.) Kakor hitro bi to ne-preverjeno poskušali, bi tvegali, da bo primernik v angleščini razumljen kot premočrtni primernik. Npr.: odziv domačega govorca angleščine na prevod

20 Janko Kersnik se je rodil v *manjšem* mestu severno od Ljubljane.

– * Janko Kersnik was born in a *smaller* town to the north of Ljubljana.

je: *Smaller than which?* Približnostnega *manjši* torej, ki je v slovenščini izredno pogost, ne moremo prevajati s *smaller*! (Glej primere 28–35, 64, 65, 92; glej tudi 5.2.)

– Drug primer: analogno z »older man«, ki je sprejemljiv (Quirk et al., l.c.), bi pričakovali *younger man* (»mlajši človek«), vendar obstaja ta – drugače kot v slovenščini – le v premočrtnem pomenu. – Takih pasti je v slovensko-angleškem odnosu še veliko, zato kaže na angleški strani uporabljati le preverjene absolutne/približnostne primernike. (Slovenski prevajalec naj jih po slovenskem vzorcu ne proizvaja. Glej primere 70–89.)

2.2.4 IV. z docela nevzorčnimi idiomatskimi odkloni, npr.: »višja izobrazba – college education« (96), »pomembnejši – of regional importance« (100); možni so popoln izpust (ignoriranje) slovenskega pridevnika v prevodu (primeri 90–93) in druge idiomatske posebnosti/nepričakovosti (94, 95, 97, 98, 99, 101), lahko presežnik.

2.3 V zvezi z 2.2.1 do 2.2.4 je mogoče reči: v posameznem primeru je navadno ustrezna samo ena rešitev. Kdaj je katera od različic (ne)dopustna, ni decela jasno. Zdi se, da imata nekaj vpliva širše sobesedilo in govorčeva osebna slogovna usmerjenost. Zadnjo besedo ima v vsakem primeru idiomatska sprejemljivost/ustaljenost, ki se ravna po oblikovnih omejitvah; končnico *-ish*, na primer, uporablja le omejena skupina pridevnikov germanškega izvora brez pridevniške pripone (izjema je pripona *-y*): *youngish* (63), *oldish* (62, 63), *easyish* (66), *shortish* (67), *smallish* (64, 65) (a tudi tu je treba upoštevati kolokabilnost: zveza **Newish Slovene history* (98) kot prevod naslova »Novejša slovenska zgodovina« kratkomalo ne obstaja!) – proti **theoreticalish* (46), **seriousish* (51), **leadingish* (55). Semantična omejitev v primeru št. 47 (»*You go on ahead, I'm rather slow.*«), kjer grajam samega sebe, je razvidna iz dejstva, da *rather* ni mogoče nadomestiti s *fairly*, razen če pričakujem, da me bo sopotnik zaradi moje počasnosti pohvalil.

(Glej tudi Klinar 1966, str. 206 in 207, odstavka 4.2.2 in 4.2.3, kjer so približnostni primerniki označeni kot pododdelek manjšalnice; ker izražajo nižjo stopnjo lastnosti kot osnovnik (glej tukaj 1.1), torej manjšo količino te lastnosti, jih je mogoče imeti tudi za manjšalnice.)

3 Ponazoritveni primeri

ad 2.2.1:

25 Sedaj so v modi *krajša* krila.

– (a) Fashion now prescribes *short* skirts.

(Čustveno nevtralna navedba dejstva. Izjava je v slovenskem izvirniku zaradi približnostnega primernika sicer omiljena, a omiljenosti v prevodu ni mogoče posneti. Angleška izjava »shorter skirts« vsebuje premočrtni primernik in za naš prevod ni uporabna. (Implicitne pomeni »shorter than before«, to pa v izvirniku ni mišljeno.) Neomiljeni angleški prevod »short skirts« je seveda hkrati prevod enako neomiljenega izvirnika »kratka krila«.)

(b) Now, *fairly*/(*quite*) short skirts are fashionable.

(Izjava se s strani govorca lahko razume kot pohvala, kot priporočilo ali nasvet; govorci razume pojav kratkih kikir kot še sprejemljiv, kot da hoče reči: »The skirts are on the short side, but not impossibly short.« (... not indecent.«))

(c) Girls now wear *rather short* skirts.

(Izjava kaže na govorčevu odklonilno stališče do kratkih kril in tistih deklet, ki se tako oblačijo. (Glej tudi 67.))

26 Oglasil se je *mlajši* moški.

– (a) A *young* man came round. (nevtralno)

– (b) A *fairly young* man came round. (všečno)

– (c) A *rather young* man came round. (odklonilno)

(Glej tudi 63.)

27 Profesorica klavirja je pripravila zvezek *lažjih* etud za učence drugega razreda.

– (a) The piano teacher prepared a volume of *easy* études for her class II.

(nevtralno, a primerno)

(b) ... *fairly easy* études... (pohvalno, všečno)

... *pretty*/(*quite*) *easy* études... (pogovorno, domačnostno, kolegialno pohvalno)

(c) ... *rather easy* études... (odklonilno; sopomensko z »easyish«, št. 66)

28 Janko Kersnik se je rodil v *manjšem* mestu severno od Ljubljane. – J. K. was born in a *small* town to the north of Ljubljana. (Kot rečeno – primer št. 20 – približnostnega *manj-*

ši ne moremo prevajati v angleščino s *smaller*. Ker je približnostni *manjši* v slovenščini izredno pogost, slovensko-angleški slovar pa zanj ne navaja prevoda *small* (glej 5.2), je njegova prevedljivost ponazorjena tukaj z več primeri (28–34); dodan je premočrtni *manjši/smaller* (35), obliko na *-ish* najdemo pri 65, idiomatske odklone pa pri 90, 92, če ne tudi pri 56 in 57.)

29 Boštanj je *manjše* gručasto naselje na dveh savskih terasah. – Boštanj is a *small* nucleated settlement situated on two river terraces above the Sava.

30 Ob termoelektrarni sta v Brestanici *manjša* obrata živilske in lesne industrije. – Apart from the thermal power plant, Brestanica boasts two *small* food and timber processing enterprises.

31 V kraju je *manjši* obrat tovarne izolacijskega materiala. – ... a *small* insulation materials factory.

32 Blizu naselja so zrastle *manjše* Medijske Toplice. – ... is the *small* Medijske Toplice Spa.

33 ... skozi naselje Dobovec in mimo *manjšega* smučišča Lontovž. – ... Through the village of Dobovec and past the *small* Lontovž ski-facility.

34 Spodaj na sedlu je bilo *manjše* pokopališče. – A *small* graveyard has been discovered on the saddle below.

35 Ob *manjšem* hotelu je kopališče na prostem (olimpijski in dva *manjša* bazena). – There is an Olympic swimming pool and two *smaller* pools next to the *smaller* hotel. (Premočrtna primernika! V tistem kraju je še en velik/večji hotel, ki pa nima kopališč na prostem. Kopališča ima manjši od obeh. (Zunajbesedilni/zunajjezikovni podatki so za pravičen prevod nujni!)) Drugi primernik ima premočrtno primerjavo v samem besedilu: oba druga bazena sta manjša od olimpijskega. (Primer 35 sicer v celoti spada k našim ponazoritvenim primerom 9–11.))

36 Ropar je bil oblečen v *debelejšo* temno bundo. – The robber wore a *thick* dark-colored anorak.

37 Najprej pa *krajša* poročila. (na radiu) – First some *brief* news./First a *short* outline of news.

38 Prejmite lepe pozdrave s *krajšega* dopusta v Bohinju. – Greetings from Bohinj – having a *short* holiday here.

39 Sedaj smo po hiši večinoma že pospravili. Če boste kdaj v Ljubljani in boste imeli vsaj malo časa, me, prosim, pridite obiskat. Vašega *krajšega* obiska bi bil zelo vesel. – Now we've got the house more or less straightened out. If you should ever be in Ljubljana and have at least some time to spare, please come and see me. I'd be very pleased { with even a *brief* visit.
if you came for even a *short* visit.

40 v *ožjem/širšem* pomenu besede – in the *narrow/broad* sense of the word

41 dom *starejših* občanov – old people's home

42 Dodal je, da za odstop nima *tehtnejših* razlogov in da je to čisto njegova osebna odločitev. (radijsko poročilo) – He added that there are no *weighty* reasons for his resignation, which remains his personal decision.

43 Na mejnih prehodih ni *dolgotrajnejšega/daljšega* čakanja na prestop državne meje. (radijsko poročilo) – There are no *long* waits/delays at the border crossings./On the border crossings there are no *excessive* waiting times.

44 Do *srditejših* spopadov pa tokrat ni prišlo. – *Violent* engagements, however, have this time not been reported.

45 (Mali oglas:) *Mlajša* profesorica išče v Ljubljani ali okolici enosobno opremljeno stanovanje ... – (Small ad:) *Young* teacher wants one-room furnished flat in Ljubljana or surroundings.//... in or near LJ.

46 Njegov pristop je *bolj* teoretičen, primeren za akademske predavalnice. – His approach is *rather theoretical*, suitable for a college lecture hall.

47 »Ti pojdi kar naprej, jaz sem *bolj počasen*.« – You go on ahead, I'm *rather slow*. (Glej tudi 78 in 95.)

48 Dajte mi, prosim, *bolj* zapečen kruh. (navsezava na 7) – Excuse me, can I have a *well-baked* loaf of bread?

49 Predsednik državnega sveta dr. I. K. je sicer s svojimi sodelavci prekržaril Slovenijo, vendar *večjega* zanimanja med tistimi, ki jim je bila namenjena predstavitev njihovega predloga volilnega sistema, ni bilo. (Delo, 29. novembra 1996) – The President of the National Council, Dr. I. K., has indeed travelled the length and breadth of Slovenia with his colleagues, but without any *great* interest among those to whom they presented their election system proposal.

50 Pogajanja so se končala brez *večjega* napredka. – The negotiations have ended without *much* progress having been made.

51 Priprave na volitve potekajo brez *večjih* težav. – Preparations for the elections are taking place without any *serious* difficulties.

52 Tiskovni predstavnik je izjavil, da ni *večjega* *poslabšanja* zdravstvenega stanja predsednika X. Y. – The spokesman said that there was no *noticeable* deterioration in President X. Y.'s health.

53 (Mali oglas:) Stanovanje v Ljubljani nudim *mlajši* pošteno upokojenki ... – (Small ad:) Flat in Ljubljana available for (an) honest *middle-aged* retired woman .../Flat in Ljubljana on offer to (a) *middle-aged* retired lady ...

54 V vodniku je opisanih tudi nekaj *lažjih* plezalnih vzponov. – The guide-book also contains (/brings descriptions of) a few *moderate* (/a few *fairly straightforward*) rock-climbing routes. (Glej tudi 80.)

55 *Pomembnejše* evropske borze so v zadnjem tednu poslovale uspešno. – The *leading* European stock-exchanges have operated successfully during the past week.

56 ... zmerno do pretežno oblačno z *manjšimi* padavinami ... – ... partly to predominantly cloudy with *occasional* showers ... (// with *slight* showers ...)

57 Človeških žrtev ni bilo, potres je povzročil le *manjšo* gmotno škodo. – Thankfully, the earthquake demanded no victims/casualties, there was { only (some) *limited* damage.
only *some* material damage.
only *some* physical damage.

58 *starejša/mlajša* kamena doba – the *Early/Late* Stone Age

Kolikor gre pri nekaterih primerih za besediščno (vokabularno) protistavno idiomatiko/ (kolokabilnost) v tem smislu, da prevod uporablja pridevnik, ki ni slovarska ustreznica izvirnemu pridevniku (51: večji – serious; 52: večji – noticeable; 55: pomembnejši – leading; 56, 57: manjši – occasional, some; 58: starejši/mlajši – Early/Late), toliko je mogoče prerazporediti te primere v naš četrti razdelek (2.2.4: »idiomatski odkloni«). Razlog, da so navedeni tu, je formalen: slovenskemu primerniku ustreza v angleščini osnovnik.

ad 2.2.2:

60 Kostelsko, *večje* območje na severni strani reke Kolpe ... – Kostelsko, a *largish* area along the northern side of the Kolpa river. (Glej tudi 89.)

61 Proti večeru so možne *krajše* padavine. – In the late afternoon, *short(ish)* showers are likely. (jutranje radijsko poročilo, 17. julija 1998)

62 Zadnjič se je pri nas oglasil *starejši* človek in nas prosil pomoči. (navsezava na 8) – The other day an *oldish* man came round and asked for help. (Glej tudi 63 in 73.)

63 Oglasil se je *mlajši/starejši* moški. – A *youngish/oldish* man came round. (Glej tudi 26 in 73.)

64 Janko Kersnik se je rodil v *manjšem* mestu severno od Ljubljane. – J. K. was born in a (?) *smallish* town to the north of Ljubljana.

(Drugače kot pri 60–63 – tam končnica *-ish* ne dodaja negativnih prizvokov – se pri tukajšnjem »smallish town« lahko vplete vtis malopomembnosti, zaniknosti tistega kraja; ker slog in vsebina pisanja (tukajšnji primer) skušata biti stvarna, znanstvena, čustveno nevtralna, *smallish* slogovno ni primeren. Glej tudi 28 in 20.

O čustveni nezanesljivosti končnice *-ish* ali, bolje, odvisnosti od vsebinske in slogovne usmerjenosti besedila priča tudi naslednji primer, 65; *-ish* tam nima nobenega slabšalnega podtona, hoče reči samo, da je Kamnik »precej majhno mesto« v primerjavi z drugimi, ki jih gotovo poznamo, a ima prav tako kot tista zelo razvito kulturno življenje.)

65 Kamnik, *manjše* mesto, a z zelo razvito kulturno dejavnostjo. – Kamnik is a *smallish* town, but has quite a lively cultural programme. (Razlago glej pri 64.) (Margaret Davis: "Smallish here simply means that Kamnik is not very big in comparison with other places one might know; it is, so to say, 'on the small side'. No depreciatory undertone.")

66 Profesorica klavirja je pripravila zvezek *lažjih* etud za učence drugega razreda. – The piano teacher prepared a volume of *easyish* études for her class II. (Zdi se, da avtor izjave hoče reči »prelahke vaje za drugi razred«, da torej kaže odklonilen odnos do tega zvezka etud. Glej tudi 27.)

67 (a) This one might suit you – you tend to go for *shortish* skirts. – Tale bo prava, tebi so všeč *krajša* krila.

(b) That might be Jane coming along now – she usually wears *shortish* skirts. – Tole bo najbrž Ivanka – sodeč po *kratki* kiklici.

(c) Those *shortish* skirts she wears don't really suit her plump figure. (I think her skirts are *shortish* for the plump figure she has.) – Tiste *kratke* kiklice prav nič ne pristojijo njeni okrogli postavi. (Po mojem so njene kiklice zanjo *prekratke*, ko je tako okrogla.)

O končnici *-ish* (kot nadgradnji naših primerov 60–67) je dobro vedeti:

1. da je pomen končnice *-ish* samo v nekaterih primerih enoznačno (po slovarski definiciji) slabšalen (*childish* – otročji, *amateurish* – nestrokovno, *mannish* – možačasta, *bookish* – iz knjig naučen, neživljenjski, neizviren, nepraktičen, neuporaben),

2. da je v drugih primerih slabšalnost odvisna od situacije in konteksta in osebnostnega poudarka (*shortish*, *easyish*, *smallish*) in je pridevnik a priori (po slovarski definiciji) ne vsebuje,

3. da nekateri pridevniki v vsakem primeru ostajajo čustveno nevtralni (*boyish*, *girlish*, *reddish*, *English*),

4. da je slovenski refleks angleških pridevnikov na *-ish* le redko približnostni primernik (*shortish* – (precej) kratek, krajši), večinoma je kaj drugega (*boyish* – deški, *reddish* – rdečkast, *English* – angleški).

ad 2.2.3:

70 Pokažite mi, prosim, kakšno *boljše* blago sivozelene barve. (navezava na 5) – Excuse me, can I have a look at some other grey-green material of a somewhat *better* quality?

71 eden njegovih *boljših* romanov – one of his *better* novels

72 Pogajanja so se končala brez *večjega* zblížanja stališč. – The talks have ended without reaching a *better* agreement. (Glej tudi 50 in 91.)

73 Zadnjič se je pri nas oglasil *starejši* človek in nas prosil pomoči. (navezava na 8) – The other day an *older* man came round and asked for help. (Glej tudi 62 in 63.)

74 Vabimo vas k poslušanju *starejših* slovenskih popevk. (radijski program) – The following now is a wreath of *older* Slovene songs/pop-songs.

75 Mesto Metlika daje delo ljudem iz *širše* okolice. – Metlika is a major centre of employment, providing work for people in the *wider* area.

76 »Težji primeri iz besedotvorja« – Harder Points in Word-Formation

77 Grad Mehovo, eden *lepših* in najbolj utrjenih gradov na Kranjskem. – Mehovo Castle, one of the *more impressive* and heavily fortified castles in Carniola. (Mešanje primernika in presežnika v slovenskem stavku ni ugodno za prevod. Prevajalec je zato v angleščini izravnal presežnik s predhodnim primernikom. Če bi se odločil za izravnavo obeh pridevnikov na presežniški ravni, bi bilo to za dejansko stanje na terenu previsoko.)

78 »Ti pojdi kar naprej, jaz sem *bolj počasen*.« – You go on ahead, I walk *more slowly*. (Oba, slovenski in angleški primernik, je mogoče razumeti bodisi kot premočrtni bodisi kot približnostni primernik. Glej tudi 47 in 95.)

79 (Vremenska napoved:) Na Primorskem in v *višjih* legah (približnosti primernik) precej jasno, drugod zmerno do pretežno oblačno. *Topleje* bo (premočrtni primernik). – In Primorsko and in *higher* regions it will be mostly clear, in other parts mainly cloudy. *Higher* temperatures are expected.

80 (a) V vodniku je opisanih tudi nekaj *lažjih* plezalnih vzponov. – The guide-book also contains descriptions of a few *easier* rock-climbing routes. (Glej tudi 54.)

(b) Poskusili smo se tudi z nekaterimi *lažjimi/težjimi* plezalnimi smermi. – We also tried some *easier/more difficult* rock-climbing routes.

81 Moda za *močnejše* ženske. – Fashions for the *fuller* figure.

82 V kraju je delovalo *nižje* sodstvo. – The town was the seat of a *lower* court.

83 Priprave na volitve potekajo brez *večjih* težav. – Preparations for the elections are taking place without *major* problems. (Glej tudi 51.)

84 Letos prodajajo po cestah kostonj *slabše* vrste. (navezava na 6) – This year the

chestnuts they sell in the streets are of somewhat/rather *inferior* quality. (Glej tudi 94.)

85 *večje/(pomembnejše)* politične stranke – *major/(larger)* political parties

86 *nižji/višji* oficir – *junior/senior* officer

87 pomembnejši *pesniki* – *major* poets

88 *manj pomembni* pesniki – *minor/lesser* poets

89 Po gradu Kostel se imenuje *širša* okolica Kostelsko, to je *večje* območje na severni, nekoliko *prostornejši* strani soteske reke Kolpe; obsega tudi pripadajoče stranske dolinice. – Kostel Castle lent its name to the *broadier* district – Kostelsko, a *largish* area along the northern, somewhat *broadier*, side of the Kolpa Gorge and its adjacent small valleys. (Prvi *broadier* je približnostni (approximative), drugi *broadier* je premočrtni (direct); prevajalec je, da ne bi v eni povedi navedel kar treh primernikov na *-er* (tretji bi bil približnostni *larger*), iz slogovnih razlogov uporabil obliko *largish* (brez slabšalnega podtona). – *Small valleys*, ki se sicer ne nanaša na slovenski primernik (četudi bi se lahko: *manjše stranske doline*), bomo imeli za regularni angleški način prevajanja slovenskih manjšalnic (»dolinice«), z običajnim opozorilom, da **smaller* tukaj ni uporaben.)

Značilni za ta razdelek so kolokacijske zveze, npr. 72, 75, 83, 84, in tehnični termini, npr. 82, 85–88. Take utrjene zveze se praviloma ne uporabljajo kot vzorec za tvorbo analognih zvez. V tem je (dodaten) razlog, da je angleški približnostni primernik uporaben (uporabljan) le v omejenem obsegu. (Seveda najdemo take kolokacijske/tehnično-terminske zveze tudi v drugih razdelkih, npr. 55–58, 40–42, 61, 65, to pa kaže na močno idiomatsko obremenjenost prevajanja približnostnih primernikov.)

ad 2.2.4:

90 Kozmodisk – za ljudi z *večjimi* ali *manjšimi* težavami s hrbtenico. (reklama) –

Kozmodisk –

for people { with back problems.
with bad backs.

(Primer govori sam zase: prevod diktirajo zunajslavnične zahteve, namreč psiholingvistične reklamno-slogovne zahteve.)

91 Pogajanja so se končala brez *večjega* zbližanja stališč. – The negotiations have ended without harmonizing standpoints. (Glej tudi 50 in 72.)

92 (Planina pri Sevnici:) Urbanizirano naselje je središče kmečke okolice z *manjšimi* industrijskimi obratoma. – This urban settlement with two industrial plants is also the centre of an agricultural district. (Prevajalcu se je zdela uporaba približnostnega slovenskega *manjši* pretirana (v tistem besedilu prepogosta), in ga je v prevodu gladko izpustil; zelo v skladu s »trezno«, »premočrtno« angleščino, zakaj tudi pričakovani *small* na angleški strani je za opis slovenskih razmer pretirano pogost. V Sloveniji je eo ipso večina stvari »small«.)

93 Na letališču je prišlo do *krajšega* spopada. (Brnik, poleti 1991) – The airport was the scene of strafing. (»Strafing« implicira »krajši spopad«; *krajši* je torej bolj ali manj vsebovan v »strafing« in ga ni treba posebej prevajati.)

94 Letos prodajajo po cestah kostanj *slabše* vrste. – The chestnuts they sell this year are not a patch on last year's. (*ie* they can't possibly be compared to those of last year.) The chestnuts ... are not all that good. The chestnuts ... are not up to much.

95 »Ti pojdi kar naprej, jaz sem *bolj počasen*.« – You go on ahead, I can't go so quickly. (Slovenski primernik se lahko razume kot premočrtni ali kot približnostni, v obeh primerih zdrzne v angleščini na osnovniško primerjanje. Kontrastivna idiomatika si tu da opraviti z vprašanjem, zakaj se to zgodi. Čisto jasnega odgovora ni pri roki, a verjetno ima nekaj besede pretvorba iz slovenske trdil-

nosti v angleško nikalnost. Če pa si mislimo slovenski izvirnik v obliki »jaz ne morem tako hitro«, protistavne idiomatike tako rekoč ni več, ostane samo skoraj čisto slovensko-angleško slovnično vprašanje. – Glej 78 in 47.)

96 *višja* izobrazba – college education

97 (Iz jugoslovanskih časov:) *ožja* domovina (mišljena je Slovenija) – Slovenia

širša domovina (mišljena je Jugoslavija) – Yugoslavia

(Ali sta prevoda dobra ali ne, ostaja nerešeno vprašanje. Vsekakor sta »varna«. Boljših se avtor v času pisanja teh vrstic ni domislil. »If you want to play safe ...« – copyright Margaret Davis.)

98 *Novejša* slovenska politična, družbena in gospodarska zgodovina (Pojasnilo: knjižica s tem naslovom zajema slovensko zgodovino po francoski revoluciji in dunajskem kongresu.) – Slovenia after the French Revolution // A History of Slovenia after the French Revolution // Slovenia during the Past Two Centuries (**Newish/**Newer History of Slovenia) (Glej 2.3.)

99 Na mejnih prehodih ni *daljšega* čakanja na prestop državne meje. – (Pogovorno, neuradno:) You don't have to wait TOO long. (Glej tudi 43.)

100 Naselje je postalo *pomembnejše* zaradi *manjšega* obrata avtomobilske industrije, kamor hodijo na delo ljudje s *širšega* območja Gorjancev. – The settlement is of regional importance because of the small automobile industry plant here which employs people from the wider area. (Trije slovenski primerniki so v isti povedi prevedeni na tri različne načine, v skladu s pravili protistavne idiomatike, različnost pa, naravno, prispeva k slogovni pestrosti. – Glej tudi 75 in 89.)

101 dvakrat *manj* ljudi – half as many people tri dni *manj* kot en mesec – three days short of a month

102 (Cerkniško jezero:) V *novejšem* času so z betonskimi pregradami zapirali vodi pot

v podzemlje. S temi ukrepi so poplave nekoliko podaljšali, a presihanja niso odpravili. – (Quite) *R/recently* they have tried to fill the ponors (swallow holes/sink holes) with concrete to prevent the water from sipping away. These measures have somewhat extended the period of flooding, but have not stopped the drainage/but on the whole were not successful. (V tem primeru slovenskega primernika ne smemo jemati izolirano, pač pa kot del sestavljenega prislova; angleški prevod je prevod tega prislova, zato je vprašanje, kako prevesti ta primernik, domala brezpredmetno.)

103 V Mislinjskem grabnu raste pri Covnarci lipa z obsegom debla 780 cm, ena *debelejših* v Sloveniji. – At Covnarca in the Mislinjski graben Valley, stands one of the largest linden trees in the country; it has a trunk circumference of 7.8 m. (Slovenski primernik je seveda zakrinkan presežnik. Ko to ugotovimo, prevod ni več idiomatičen in tudi ne problematičen. Znotraj slovenskega sistema pa ostaja vprašanje, čemu tak primernik. (Žal je treba priznati, da je vzorec tovrstnega izražanja v slovenščini dokaj produktiven.) Se je avtor izjave pri 103 ustrašil naravnost povedati, kar misli, in je normalno pričakovani »strumni« presežnik omilil s »klecavim« primernikom? Mislim, da bi morali tovrstno jezikovno nedisciplino iz slovenščine odpraviti.)

104 Na *nižjem* sedlu je bilo manjše pokopališče. – A small graveyard has been discovered on the saddle below. (Spet slovenska jezikovna nedisciplina. Iz sobesedila in stanja na terenu je razvidno, da gre za vrh hriba in sedlo pod njim. In kako naj bi sedlo ne bilo nižje od vrha?! Slovenski stavek bi se moral glasiti: »Na sedlu (pod vrhom) je bilo ...« Če vzamemo slovensko izjavo dobesedno, namiguje, da sta tam dve sedli in da so na nižjem od obeh našli starodavno pokopališče. (Torej bi šlo v tem primeru za premočrtni primernik.) To pa dejanskemu stanju na terenu ne

ustreza. Tako si Slovenci s svojo jezikovno nedisciplino nakopavamo večje prevodne težave, kot bi bilo treba. Prevajalcu v angleščino je vsekakor treba čestitati, ker je dognal, kaj je slovenski avtor *hotel* povedati, in se ni oziral na to, kaj je *dejansko* povedal. – Glej tudi 34.)

4 Kot pododdelek je mogoče razdelku 2.2.4 (IV.) pridružiti prevajalsko idiomatiko v zvezi s slovensko besedo *več*.

SSKJ besede *več* izrečno ne imenuje primernik (morda pod vplivom SP 1962), četudi ga v prvih ponazoritvenih primerih pod opredelitvijo »izraža večjo količino ali mero, ant. manj« navaja v čisti vlogi premočrtnega primernika (npr. »zahtevati več denarja kot drugi«, »plačal jim je več, kot so zahtevali«). Primernik ga imenuje Toporišič 1991, str. 346, vendar rabe podrobneje ne ponazarja. V drugem pomenu, ki ga navaja SSKJ (»izraža nedoločeno večje število, količino, mero«), se približa pomenu našega približnostnega primernika in ga je mogoče parafrazirati s *precej/dokaj, znatno število, nekaj* (npr. »v nalogi je več napak«, »stavka več tisoč delavcev«), res pa je tu primerniški status besede *več* samo še formalen (po analogiji s prvim *več*), vsebinsko je kot primernik izpraznjen. A če še zmeraj menimo, da je tudi ta *več* primernik od *veliko*, in primerjamo količino, ki jo izraža, se izkaže, da pomeni *več* znatno manj kot *veliko*. Izjava *V nalogi je več napak* izraža (vsaj čustveno) manjšo količino napak kot izjava *V nalogi je veliko napak*. Ta preizkus lahko kvalificira drugi *več* kot približnostni primernik.

S prevajalskega vidika je treba oba pomena (obe rabi) natanko ločiti, ker je angleški refleks za prvi pomen *more*, za drugi pa *several*. K temu pristopijo še idiomatski premiki in pestrost zloženek, kot je ponazorjeno s primeri tukaj v nadaljevanju.

Druge rabe besede *več* – SSKJ: »izraža presežno stopnjo kake količine: denarja ima

več kot dovolj«, »izraža sorazmernost dejanja v nadrejenem in odvisnem stavku: čim več kdo ima, tem več hoče imeti«, »v zvezi *več ali manj*«, »v nikalnih stavkih« – imajo pri prevajanju v angleščino skupni imenovalc v besedi *more*.

Lahko je v teh zadnjih rabah tudi drugače, kot je razvidno iz nekaterih primerov v nadaljevanju, vendar nikoli *several*. (Glede nikalnih stavkov: tu so mišljeni bolj ali manj utrjeni / stereotipizirani / idiomatski klišeji (134–141), ne svobodne / proste, zaradi trenutne potrebe narejene, neomejeno produktivne nikalne izjave (113), kjer se *več* pojavlja kot premočrtni primernik in ga je mogoče prevajati izključno samo z *more*.)

Preveč se prevaja s *too much* ali *too many* glede na delitev rabe med *much* in *many* znotraj angleščine.

Zloženke z *več* imajo svoje posebne prevode; glej 4.4.

4.1 Več kot premočrtni primernik, v angleščini *more*:

(Primeri 115 in 119 kažeta idiomatski/kolokacijski odklon.)

110 Zahteval je *več* denarja kot drugi. – He demanded *more* money than the others.

111 Plačal jim je *več*, kot so zahtevali. – He paid them *more* than they had demanded.

112 Rusija zavzema *več* ozemlja kot ZDA. – Russia covers *more* territory than the USA.

113 Rusija nikoli ne bo mogla proizvesti *več* železa in jekla kot ZDA. – Russia will never be able to produce *more* iron and steel than the USA.

114 Čim *več* kdo ima, tem *več* hoče imeti. – The *more* one has the *more* one wants. (Pomen izjave je mogoče razložiti takole: tudi če ima (nekdo, kdorkoli) zdaj *več*, kot je imel prej, hoče imeti vnaprej še *več*, kot ima zdaj./ Ali: (nekdo) ima zdaj (sicer) *več*, kot je imel prej, toda v prihodnosti hoče imeti še *več*, kot ima zdaj. – Gre torej za pravi premočrtni primernik.)

115 Četudi ima Rusija *več* ozemlja, pa še daleč nima *več* prebivalstva kot Kitajska. – Though covering *more* territory than China, Russia is far from having a *bigger/greater* population. (Zaradi različnih jezikovnih sistemov je idiomatski odklon zmeraj možen. (Na »population« se veže »bigger« ali »greater«, ne »more«.) Podoben idiomatski odklon najdemo pri 119.)

116 Janez nas je *večkrat* obiskal kot Miha. – John visited us *more often* than Mike.

V teh primerih (110–116) je *več*/(*večkrat*) kot premočrtni primernik jasno nasprotje od *manj*/(*manjkrat*). Preizkus: *ad 110*: Drugi so zahtevali manj denarja kot on. *ad 112*: ZDA zavzemajo manj ozemlja kot Rusija. *ad 113*: Rusija bo vedno proizvajala manj železa kot ZDA. *ad 114*: Čim manj kdo ima, tem manj bo plačal davka. *ad 116*: Miha nas je manjkrat obiskal kot Janez.

117 Dobili smo petkrat *več*, kot smo zaprosili. – We got five times *more* than what we asked for.

118 Tu so tri strani *več*, kot si napovedal. – There are three pages *more* than what you said.

119 Direktor ameriškega onkološkega središča je izjavil, da so MDB preskušali po vseh pravilih, izidi pa so bili negativni, *še več*, MDB je toksična mešanica. (Delo, 30. julija 1998, str. 60) – The director ... said that they had tested MDB ... but the results were negative, *worse still*, MDB was found to be a toxic mixture. (Stopnjevanje negativnosti se izraža z *worse*; »še več« v našem primeru v resnici pomeni *še slabše*, *še huje*.)

4.2 *Več* kot približnostni primernik v pomenu *precej/dokaj*/(*kar*) *nekaj*. V angleščini *several* (ali kak sopomenski izraz):

120 Žal je v vašem spisu *več* napak, ki kažejo da ... – There are, regrettably, *several* mistakes in your essay, which show that ...

121 Stavka *več* tisoč delavcev. – *Several* thousands of workers have gone on strike. *Several* thousand workers ...

122 Bilo je *več* takih prilik, ko ... – There were *several* occasions when ...

123 Na trgu se je zbralo *več* ljudi, ki so vzklikali protivladna gesla. – *Several* people gathered in the square shouting antigovernment slogans.

124 *Več* svetovnih voditeljev je obsodilo teroristično dejanje. – *Several/A number of* world leaders condemned the terrorist act.

125 *Že večkrat* sem te prosil, da nehaj kaditi. – I've asked you *several times* to stop smoking. To sem *že večkrat*/(*precejkrat*, *kar nekajkrat*) razložil. – I've explained that *several times*. Boste videli, to se bo še *večkrat* ponovilo. – Just you wait! You'll see it repeated *several times more*. (*Several* in *more* se v zadnjem primeru ne izključujeta. Na *more* gledamo kot na ustreznico za slovenski *še*.)

4.2.1 1. V tem dokaj »absolutnem« pomenu beseda *več* vsebinsko res ni primernik, četudi se idealno ujema z našim približnostnim primernikom. Izraža manjšo količino brez (tudi samo implicitnega) primerjanja s kako drugo količino. Obstajata pa še dva formalna razloga:

– prvi razlog: *-več* se veže na predpono *pre-*, na katero se sicer vežejo izključno osnovniki: *prelep(o)*, *prekratek*, *premajhen* itd. in *preveč*, ne pa **prelepši*, **prelepše*, **prekrajši*, **premanjši* itd. Torej je *več* osnovnik;

– drugi razlog: *več* se prevaja s *several*, ki je stopnjevalno nesposobna beseda, svoj »osnovniški« pomen projicira v *več*.

4.2.2 2. Slovenski prevajalci težko sprejemamo *several* v pomeu *več*, ker se nam zdi, da *several* (Sinclair, 1990: »Several people or things means a fairly small number of people or things«; Sinclair, 1988: »Several is used to refer in an imprecise way to a number of things or people, when the number is not large but is more than two«) v primerjavi z *več* pomeni premalo. To je lahko celo res, vendar drugega izraza ni. Res je namreč tudi, da *several* kljub svojemu pomenu (»a fairly small

number») pomeni za angleško, v majhno količino usmerjeno idiomatsko čutenje bolj ali manj isto (količino) kot slovenski *več*, ki je v slovenskem idiomatskem čutenju usmerjen v »večjo« količino. Stvarna, nečustvena, »številčno« odmerjena količina je v obeh primerih ista. Nekateri domači govorci angleščine celo poudarjajo, da nikakor ni nujno, da bi *several* pomenil izključno »a fairly small number«. Torej je slovenski vtis nazadnje zmoten. (Recimo, da so nemški, francoski, italijanski, latinski *mehrere, plusieurs, parecchi, plures* po svojem »inherentnem« pomenu bližji slovenskemu *več*, a se tudi vsi prevajajo v angleščino kot *several*.) (Da je čustvo nezanesljiv merilec, nas spominja stara zgodba o optimistu in pesimistu vpricho napol polne/napol prazne steklenice vina. Optimist: »Še pol ga imamo!« Pesimist: »Ah, samo pol ga je še.« Vina je pa v obeh primerih enako veliko.)

Da težko sprejemamo besedo *several* (in se je pri prevajanju redko domislilo, četudi je v angleščini normalno frekventna), je krivo tudi to, da se premalo zavedamo dvojnega pomena slovenske besede *več*. Slovenski anglist se ob prevajanju slovenskega *več* prehitro ustavi pri *more* in pusti vnemar dokaj tuji, a v mnogih primerih edino pravilni *several*.

4.3 Druge rabe (vezave) besede *več*:

130 Denarja ima *več* kot dovolj. – He has *more than enough* money. / He has money *enough and to spare*.

131 Čim *več*, tem bolje. – *The more*, the better.

132 *več ali manj* – *more or less*

133 To je razlog *več*, da ne odlašamo. – This is just *another / one more* reason why we shouldn't wait. (*Več* je v tem primeru sopomenka od *še*. Običajno obravnavamo *another* in *one more* kot dva od možnih prevedkov besede *še*. Ista prevedljivost potem zadeva ta *več*.)

134 Niti besedice *več*! – Not *another* word! (Don't let me hear *another* word!)

135 Ne čakajte *več*, pojdite! – Don't wait any *longer/more*, be off!

136 Zahvalil se je, da pomoči *več* ne potrebuje. – He thanked us, saying that he didn't need our help any *longer/any more*.

137 Tega ne smete *več* storiti. – You shouldn't do it any *more*. // You shouldn't do it *again*.

138 Nikoli *več* se niso vrnili. – They didn't return any *more*. // They *never* returned. // *Never* did they return *again*.

139 Ne bom *več* prišel. Ne bo me *več* v vašo hišo. – I won't come any *more*. // I won't come *again*. // You won't see me *again*. I'll never knock on the door of your house *again*.

140 Še kaj? *Nič več*.

– Anything else? *No (more)*!

Skupna pripomba k 134–140: na *več* je mogoče gledati kot na vzporedno/sopomensko obliko členka *še*. *Več* se pojavlja v nikalnih, *še* v trdilnih izjavah. Preizkus: *ad* 134: »Še eno besedico...«, *ad* 135: »Še čakajte...«, *ad* 136: »... da pomoč še potrebuje« itd. Nekateri prevedki za ta *več* so zato istovetni s prevedki za *še* (»another, (one/any) more, again«), ker angleščina ne pozna analogne razporeditve zadevnih besed med trdilne in nikalne izjave. (Glede na to, da je *še* členek, bi isto besednovrstno določitev pričakovali za sopomenski *več*. Toda po SSKJ sta *več* in *preveč* (samo) prislova.)

141 Quoth the raven, "Never more!" (E. A. Poe) – Reče krokar: »*Nikdar več*!«

142 Boste videli, to se bo še *večkrat* ponovilo. – Just you wait! You'll see it repeated *quite often*.

143 To je pa že *preveč*! – That's *too much*! // Well, *that's the limit*! // Well, *that's going beyond a joke*!

144 *preveč* ljudi – *too many* people

145 En sam pogled je vzel jo *preč*, nazaj ne bo je nikdar *več*. (Prešeren) – One glance alone took it away – Took it *for ever* and a day. (W. K. Matthews and J. Lavrin)

4.4 Nekatere zloženke z *več-* kot prvo stavino:

večnamenski prostor – multipurpose room,
večnarodna država – multinational state,
večstrankarski sistem – multiparty system,
večpomenski izraz – polysemic expression,
večzložen – polysyllabic,
večvreden – superior,
večglasno petje (glasba) – partsinging; polyphonic singing (music),
večkrat – 1. more often (116); 2. several times (125)
večkratnik – multiple

Za dodatne primere glej SSKJ in za dodatne (drugačne) prevode Slovensko-angleški slovar.

5 Sklepni pripombi

5.1 1. Po angleškem pojmovanju so *upper*, *lower*, *latter*, *further/farther* primerniki. (Quirk et al., 1985, 7.75 Note, p. 459; 7.81, 7.85, Note [c], p. 467; 17.97, p. 1325) Vendar ne v vseh primerih. Quirk et al., 1985, p. 467: »*Upper* and *lower* have no comparative force in *upper case* («capital letters») and *the lower leg* («the bottom part of the leg»). They are not comparatives of *up* and *low*, since we cannot say **up case*, **the low leg*, etc.« Nekoliko kontradiktorno imenujejo isti avtorji *latter* (v *the latter question*) in *upper* (v *the upper storeys*) »absolute comparatives« (str. 1325), saj menda tudi tu ni mogoče reči **the late question* in **the up storeys* (če neuporabnost osnovnika velja kot dokaz). Vendar je to notranja zadeva angleščine in na slovensko-angleško protistavno zanimanje bistveno ne vpliva. Slovensko-angleška protistava gradi na soglasju, da so tu našteje besede s končnico *-er* formalno komparativi, in jo zanima njihov refleks v slovenščini. Pri tem zanemari tiste primere, ko se katerikoli od teh primernikov (in še nekaterih drugih) prevaja v slovenščino s primernikom (česaravno se nekateri od tu navedenih primerov navezujejo

naravnost na odstavek 2.2.3 in primere 70–89)

(I walked *further* than I intended. – Šel sem *dlje*, kot sem nameraval iti; *upper storeys* – *višja* nadstropja; *upper/lower classes* – *višji/nizji* sloji; *lower animals* – *nizja* bitja, *higher animals* – *višja* bitja, *višje* razvite živali; *lesser/minor poets* – *manjši/manj* pomembni pesniki; *lower court* – *nizje* sodišče; *greater Calcutta* – Kalkuta s *širšim* okoljem, zaledjem)

in se ne zamuja s slovnično (skladenjsko) razlago besede *latter* (ta se sklicuje na prej v povedi drugo navedeno zadevo in se običajno pojavlja kot protivni par s *former*, ki se sklicuje na prvo navedeno zadevo), ker te stvari izkazujejo pre nizko stopnjo protistavne idiomatičnosti, so slovnično razločljive (in dejansko že razložene) in slovarsko obvladljive. Zanimajo pa jo primeri, ko angleškemu primerniku ustreza slovenski osnovnik. To se zgodi pri:

upper storeys – zgornja nadstropja,
upper lip/jaw – zgornja ustnica/čeljust,
lower lip/jaw – spodnja ustnica/čeljust,
upper/lower teeth – zgornji/spodnji zobje,
the upper half of one's face – zgornja polovica obraza,

upper case – velike črke,
lower case – male črke,
the Upper House – Zgornji dom (the House of Lords),

the Lower House – Spodnji dom (the House of Commons),
the upper/lower class – zgornji/spodnji (delavski) sloj,

Upper/Lower Carniola – Gorenjska (»Zgornja Kranjska«)/Dolenjska (»Spodnja Kranjska«),
Upper/Lower Styria – Zgornja/Spodnja Štajerska,

Upper/Lower Austria – Zgornja/Spodnja Avstrija (/Avstrijska),
the Upper/Lower Engadin – Zgornji/Spodnji Engadin,

the Upper/Lower Bohinj Valley – Zgornja/Spodnja bohinska dolina,
 the Upper/Lower Savinja Valley (/Soča Valley, Krka Valley, Danube Basin, etc.) – Zgornja/Spodnja Savinjska dolina (/Soška dolina, dolina Krke, porečje Donave itd.),
 That's a further reason for deciding now. – ... nadaljnji/dodatni/še en razlog za takojšnjo odločitev,
 the latter question – drugo vprašanje (od dveh postavljenih),
 higher education – visoka izobrazba (glej tudi primer št. 96),
 the lesser spotted eagle – mali klinkač (zool. termin),
 the greater horn-eared owl – velika uharica,
 Greater London – Veliki London,
 greater Calcutta – Kalkuta s predmestji in okolišem,
 the Greater/Lesser Antilles – Veliki/Mali Antili,
 the more recent past – polpretekla zgodovina,
 Greater Manchester Transport – Potniški promet Velikega Manchestra / Avtobusne proge za Manchester in primestja.

Obstaja še več primerov, vendar naj tukajšnji zadostujejo za ponazoritev pojava. V teh primerih imamo torej opraviti z nasprotnim pojavom glede na naše primere 25–58: tam slovenskemu primerniku ustreza angleški osnovnik, tukaj slovenskemu osnovniku angleški primernik. Vzorec je zmerno produktiven pri *upper* in *lower*, ki zaznamujeta stvari, ki nastopajo v parih tako, da je ena višja (nižja) od druge (zlasti pogost pojav pri zemljepisnih imenih), pri *lesser* in *greater* v biologiji in pri *G/greater* v zvezi z mesti v pomenu »véliki«, to je »celotno mesto skupaj s predmestji in primestjem«⁴. A tudi tu imamo večinoma opraviti s stereotipiziranimi zvezami in tehničnimi termini, ki so slovarsko obvladljivi. Zato ta pojav, četudi je kot obrnjena slika našega razdelka 2.2.1 (25–58; seveda tudi ta razdelek držijo v šahu nekatere stroge koloka-

cije) zanimiv dodatek k celotni razpravi, sodi zaradi slovarsko obvladljivega besedišča med manj kočljiva (vendar ne nepomembna) prevajalska razmišljanja.

5.2 2. Slovensko-angleški slovar (Grad-Leeming, 1992) zelo smiselno odpira posebne iztočnice za izredno frekventne slovenske primernike *manjši*, *večji*, *starejši*, *mlajši*, *slabše*, *slabši*, *bolj*, *bolje*, *boljši*, *manj*, morda pod vplivom SSKJ-ja (delno morda pod vplivom Slovenskega pravopisa 1962, morda tudi pod vplivom kaknega tujejezičnega slovarja; tako ima Langenscheidt, Springer 1974 iztočnico *größer*; najprej s pomenom direktnega, nato aproksimativnega primernika z razlago »*ziemlich groß*«), vendar v nasprotju s SSKJ-jem (in Langenscheidtom) eksplicitno ne loči dvojne naloge zadevnih primernikov. Iz prevedkov jo je potem implicitno vseeno mogoče izluščiti, zlasti iz prevedkov dodanih frazeologemov. V slovarju utegne biti še več primernikov, nekateri se skrivajo v frazeološkem gnezdu pod osnovniško iztočnico, npr. *krajši* pod iztočnico *kratek* za prevod idiomatskega metaforičnega izraza *potegniti krajši konec* – *to get the worst of it*; *to be the loser*. Vendar nas ta idiomatska zastranitev tu pravzaprav ne zanima. Zanima nas to, da slovar kljub dobri volji formalno ne loči med približnostnimi in premočrtnimi primerniki in torej »ne ve«, da se *krajši* lahko prevede tudi s *short(ish)* ali še

⁴ »Great Britain« seveda ne napreduje v »Greater Britain«, razen v besedni igri. Premier Heath je npr. v času vključevanja Anglije v skupni evropski trg splovil reklamno krilatico »from Great Britain to Greater Britain«. Krilatica je bila na moč uporabna za trenutne politične potrebe in je v taki igrivosti lahko vzorčno uporabna tudi drugod, vendar ostaja njena aplikabilnost oblikovno in vsebinsko zelo omejena. (Prevod v slovenščino: »?Od Velike Britanije do še večje (Večje?) Britanije.«)

kako drugače (glej naše primere 25, 37, 38, 39, 61, 67, 93). Analogno v slovarju ne najdemo podatka, da se *manjši* lahko prevede (ali celo mora prevesti) tudi s *small* in na druge, nekatere med njimi idiomatsko vokalno zelo odklonjene (»neslovarske«) načine, od *smallish*, *occasional/slight* (showers) do popolnega izpusta, glej naše primere 28–35, 56, 57, 64, 65, 90, 92, 100. Približnostni *manjši*, ki ga slovar tako seveda (še) ne imenuje, je v njem dosledno samo *minor* (»minor injuries/offence«; tukaj primera 19, 88). Podobna ugotovitev velja za približnostni *večji*, saj je ta v slovarju dosledno samo *major* (»major injuries/role/tragedy«; tukaj primeri 18, 83, 85, 87), prevedki, ki jih najdemo v naravi, pa v resnici verjetno celo presegajo seznam iz te razprave, npr. *great*, *much*, *serious*, *noticeable*, *considerable*, *leading* itd., glej 49–52, 60, 72, 90, 91. *Starejši* in *mlajši* bi v slovarju bržčas potrebovala še besedotvorna *oldish* in *youngish* (tukaj 62 in 63; a glej tudi 26, 41, 45, 58, 73), seveda pa civilizacijsko pogojena kolokabilnost pozna še drugačne odklone (53: *middle-aged*). *Slabši* je v slovarju dosledno *worse* (v idiomatski zvezi tudi *worst*), nezapisan pa je ostal *inferior* (tukaj 84), čeravno so drugi latinski primerniki, npr. *minor*, *major*, *senior*, *junior* za *manjši*, *večji*, *starejši*, *mlajši*, vestno zapisani.

To nikakor ni očitek slovarju. Nasprotno, ta pripomba želi poudariti hvalevredni domislek glede slovarskega zapisa primerniške prevajalske problematike. Po večji oza-veščenosti bo v prihodnje gotovo storjenega še več.

Sklicevanje na

Bajec, A., et al., ured. (1962) Slovenski pravopis. Ljubljana: DZS in SAZU

Bajec, A., et al., ured. (1987–1991) Slovar slovenskega knjižnega jezika. Ljubljana: DZS in SAZU

Grad, A., et al. (1978) Veliki angleško-slovenski slovar. Ljubljana: DZS

Grad, A., Leeming, H. (1992) Slovensko-angleški slovar. Ljubljana: DZS

Klinar, S., ured. (1996) Prispevki k tehniki prevajanja iz slovenščine v angleščino. Radovljica: Didakta

Quirk et al. (1985) A Comprehensive Grammar of the English Language. London and New York: Longman; seventh (corrected) impression 1989

Sinclair, J. M., ed. (1988) Collins COBUILD English Language Dictionary. London and Glasgow: William Collins Sons/Collins ELT

Sinclair, J. M., ed. (1990) English Learner's Dictionary (COBUILD series). London and Glasgow: Collins

SP 1962 – glej Bajec et al. (1962)
Springer, O., ed. (1974) Langenscheidts Enzyklopädisches Wörterbuch, Teil II, Deutsch-Englisch. Berlin: Langenscheidt

SSKJ – glej Bajec et al. (1987–1991)

Stein, J., ed. (1983) The Random House Dictionary of the English Language. New York: Random House

Toporišič, J. (1991) Slovenska slovnica. Maribor: Obzorja

Toporišič, J. (1992) Enciklopedija slovenskega jezika. Ljubljana: Cankarjeva založba

Za zbiranje primerov so bili uporabljeni raznovrstni viri, največ Slovenija – turistični vodnik in pripadajoči angleški prevod, Zaklada Slovenije in pripadajoči angleški prevod, dnevno časopisje, radijska poročila in konzultacije z dr. Margaret Davis.